

Új elnök a FED élén

Székely-Doby András

Személyi kérdések ritkán forgatják fel a világgazdaságot. Vannak azonban olyan posztok, amelyek betöltése igen nagy hatással bír a globális gazdasági folyamatok alakulására. Ilyen az amerikai központi bank, a FED elnöki széke is, amely különösen jelentős hatalommal, befolyással és felelősséggel jár együtt. Mivel Alan Greenspan 2006 januárjában nyugdíjba megy, megüresedő helyére új elnököt kellett választania George Bushnak. Hosszú várakozás után 2005. október 24-én hivatalosan Ben Bernanke-t, az elnök Gazdasági Tanácsadó Testületének (Council of Economic Advisers, CEA) elnökét nevezte ki Bush a FED élére.

A FED korábbi elnökei sok helyről érkeztek. Volt közöttük bankár, üzletember és közgazdász is. Kifejezetten egyetemi ember azonban (mint amilyen Bernanke) még nem. Ez az irány, miszerint a bankárok helyét egyre inkább professzionális közgazdászok foglalják el, nemcsak a közgazdaságtan fontosságát jelzi, hanem azon technikák felértékelődését is, amelyek a döntéshozók számára kulcsfontosságú információkkal szolgálhatnak. Az 52 éves Bernanke a Harvardon szerzett diplomát, majd a rendkívül erős közgazdasági képzéséről híres MIT-n doktorált. Hamarosan a szintén nagy hírű Princeton egyetem közgazdasági tanszékének vezetője lett. Kutatási területe kifejezetten a pénzügypolitika, ennek is elsősorban makroökonómiai vetületei. Számtalan cikket és könyvet írt a témában, így joggal tekinthet-

jük a szakma egyik legkiválóbb képviselőjének. 2002-től tagja lett a FED kormányzó testületének. Tagságáról azonban lemondott, hogy betölthesse a Bush elnök mellett működő CEA elnöki posztját. Jóllehet Bernanke háttere sokkal inkább akadémiai jellegű, karrierje során dolgozott gyakorlati döntéshozóként is.

Bernanke megválasztása előtt több jelölt is szóba jött mint a FED leendő elnöke. Közülük három komoly eséllyel indult jelölről érdemes szólni. Mindenek előtt Martin Feldstein világhírű makroközgazdászról, aki korábban Reagan elnök mellett töltötte be ugyanazt a szerepet, mint Bernanke Bush mellett. Ő azonban az elmúlt közel két évtizedben nem vett részt a politikában, így esélyeit eleve halványabbnak tartották a szakértők. Jó esélyei voltak még két elkötelezett Bush-párti politikusnak, Glenn Hubbard-nak és Larry Lindsay-nek is. Hubbard volt Bernanke elődje a CEA-nál, és sikeres gazdaságpolitikai lépések fűződnek nevéhez, de kevésbé ismert szakmai körökben. Végül Lindsay a 2000-es kampányban volt Bush elnök fő gazdasági tanácsadója, ám 2002-ben menesztették, mert túlzott költségei miatt kifogásolta az iraki háborút. Ezért nem tartották túlzottan valószínűnek, hogy az elnök választása éppen rá essen.

A FED elnökének jelölése csak az első (ugyanakkor a legfontosabb) lépést jelenti a hivatalos procedúrában. A jelöltnek meg

kell jelennie még a szenátus előtt, és el kell nyernie a szenátori szavazatok többségét is. Bernanke november 15-i meghallgatása során nagy vonalakban kifejtette álláspontját a FED jövőbeli vezetési stílusát illetően. Mindenek előtt hangsúlyozta, hogy a nagy előd, Alan Greenspan örökségét, hozzáállását és megközelítését igyekszik folytatni, ami lényegében úgy foglалható össze, hogy a lehető legnagyobb mértékben kell csökkenteni a gazdaságra leselkedő kockázatokat. A FED-nek tehát a greenspani elvek szerint nemcsak az a feladata, hogy az ország monetáris politikáját irányítva előre jelezze a legvalószínűbb forgatókönyveket, és ennek tudatában hozza meg döntéseit, hanem az is, hogy váratlan sokkok vagy előre nem látható események bekövetkeztekor is rugalmasan tudjon reagálni, azaz megelőzze a veszélyes egyensúlyhiányok kialakulását és továbbterjedését. Greenspan irányvonala olyanmennyire sikeres volt, hogy sem az 1987. évi pénzügyi krach, sem a mexikói, illetve a délkelet-ázsiai pénzügyi válság, sem pedig a 2001-es események nem ingatták meg az USA gazdaságát.

A greenspani irányvonal folytatása a fentiekén kívül kiterjed még két fontos jellegzetességre: egyrészt a monetáris politika eszközeinek megváltozására a 80-as évek végétől kezdve, másrészt a döntések nyilvánosságának és átláthatóságának tudatos növelésére. A Greenspan-érában vált gyakorlattá az az eljárás, miszerint a FED nem elsősorban a pénzkínálat változtatásával avatkozik be a gazdaságba, hanem a bankközi kamatláb nyíltpiaci műveletek segítségével történő meghatározott szinten tartásával. Ehhez társult 1995-től kezdve az a szokás is, amely szerint a FED hivatalosan is bejelenti az irányadó kamatlábat, jelentősen előmozdítva ezzel a pénzügypolitika kiszámíthatóságát.

Szenátusi meghallgatása során Bernanke hangsúlyozta, hogy erről az alapról kíván továbblépni, még hozzá olyan irányban,

amely nemcsak a bankközi kamatlábat tárná rendszeresen a nyilvánosság elé, hanem a hosszú távú inflációs célt is. Úgy érvelt, hogy az inflációs cél meghatározása (*inflation targeting*) tovább csökkenti a gazdasági bizonytalanságot, és hozzájárulhat az inflációs várakozások (ezáltal pedig az egész gazdaság) stabilitásához. Megközelítése némileg technikaibb hozzáállást tükröz, mint elődjéé, ugyanakkor kiemelte azt is, hogy csak akkor vezeti be elképzeléseit, ha a kormányzó testület többsége egyetért vele és támogatja.

Mit várhatunk ennek tudatában Bernanke megválasztásától? Mindenek előtt professzionális hozzáállást, a greenspani örökség folytatását, ugyanakkor a kissé intuitív kockázatminimalizálási (sokszor *ad hoc* jellegű) monetáris politika technikaibb jellegűvé válását, elsősorban az explicit hosszú távú inflációs célok megnevezése révén. Ezek a változások – nyilvánvaló eredményeik mellett – veszélyeket is rejtnek magukban, ugyanis a technikai megközelítés olykor dogmatizmusba csaphat át, és a csalhatatlanság hamis illúziójával töltheti el a döntéshozókat. Hogy végül is milyen mértékben kerekednek felül az előbb említett erények a veszélyeken, az főként a monetáris politikát irányító konkrét személyektől függ. Ezért is fontos kérdés, hogy ki a FED elnöke. Bush elnök választása – ezen a területen legalább is – erősítheti az optimizmust az amerikai gazdaság jövőbeli stabilitását illetően.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldaltól